

- kommunfullmäktige
- kommunstyrelsen
- övriga nämnder
- förvaltning

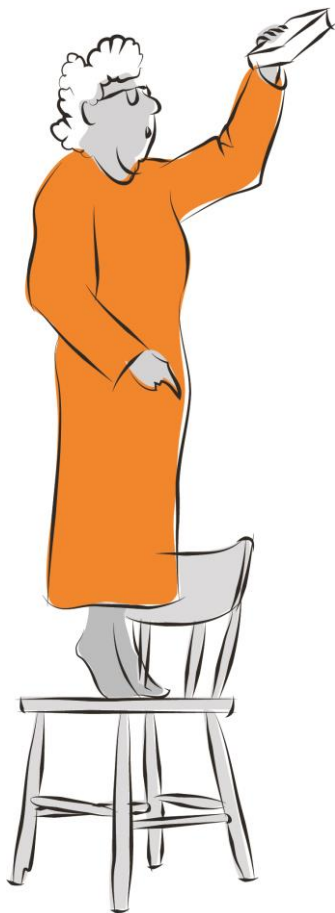
Delprogram Fallprevention

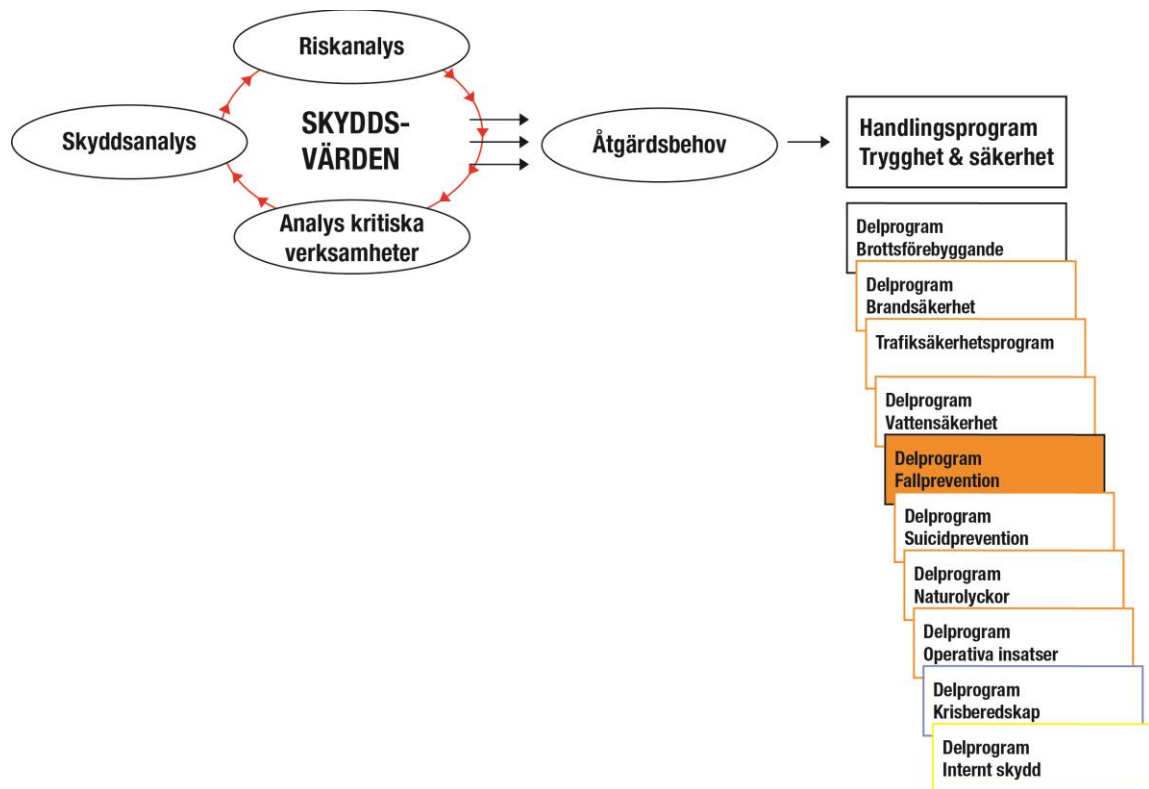
Fastställt av kommunstyrelsen 2017-03-15 § 56

Fallprevention

DELPROGRAM TILL HANDLINGSPROGRAM TRYGGHET OCH SÄKERHET 2015-2018

Kommunstyrelsen 2017-03-15 § 56





Dokumentet *Fallprevention* är framtaget av arbetsgruppen för fallprevention och är ett delprogram till *Handlingsprogram trygghet och säkerhet 2015-2018* antaget av kommunfullmäktige 2016-02-25 § 38.

Illustration framsida: Staffan Nylander

Innehåll

Bakgrund och avgränsningar	6
Syfte	7
Övergripande mål	7
Nationella mål.....	7
Inriktningsmål.....	7
Hur verksamheten planeras	8
Risk- och skyddsanalys	9
Riskanalys.....	9
Skyddsanalys.....	9
Ansvar	10
Uppdrag till politiska nämnder	10
Satsningar	10
Säkerhetsmål (S) och Prestationer (P).....	10
Övergripande mål.....	10

Bakgrund och avgränsningar

Detta dokument är ett delprogram till Jönköpings kommuns *Handlingsprogram för trygghet och säkerhet 2015-2018*.

Fallolyckor är ett stort folkhälsoproblem med stora kostnader och lidanden som följd. Det är den olyckstyp som leder till flest dödsfall, flest inläggningar på sjukhus och flest besök på akutmottagningar. Det är mer än dubbelt så många som dör efter fallolyckor jämfört med trafikolyckor varje år. Forskning visar att fallolyckor går att förebygga. Arbetet med att förebygga fall berör många sektorer i samhället.

Delprogrammet för fallprevention har fokus på samhällsinriktad fallprevention med inriktning på de åtgärder som kommunen, i samverkan med de kommunalägda bolagen, andra offentliga myndigheter och organisationer, kan vidta för att minska risken för fall i den offentliga utomhusmiljön och inomhusmiljön.

När det gäller att förhindra fallolyckor ur ett folkhälsoperspektiv så genomförs det arbetet i andra forum och därför berörs inte dessa riskfaktorer och de specifika åtgärdsförslag som krävs för det arbetet i delprogrammet.

Syfte

Att förebygga fall och minska antalet fallskador i offentliga miljöer.

Övergripande mål

Nationella mål

Boverket har tagit fram föreskrifter och allmänna råd om undanröjande av enkelt avhjälpna hinder till och i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser (BFS 2003:19 HIN med revidering BFS 2011:5 ALM2).

Föreskrifterna bygger på 21a § i 17 kap PBL (Plan- och bygglagen). Lagen innebär att det numera ställs krav på att enkelt avhjälpna hinder gällande tillgänglighet och användbarhet ska undanröjas i befintliga byggnader som innehåller lokaler dit allmänheten har tillträde och på befintliga allmänna platser.

Utöver det som innefattas av ovanstående lagstiftning finns det elva nationella folkhälsomål. Nedan redovisas tre av de mål som till del innefattar åtgärder för att förebygga fall.

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Miljöer och produkter
- Fysisk aktivitet

Inriktningsmål

Region Jönköpings län och länets kommuner arbetar enligt gemensamt vårdprogram för fallprevention. Innehållet i vårdprogrammet riktar sig mot hela befolkningen. Syftet med vårdprogrammet är att minska antalet fall och fallskador bland befolkningen i Jönköpings län. Fallolyckor kan förebyggas på bred front på olika nivåer och arenor med ganska enkla metoder. Målgruppen som vårdprogrammet riktar sig emot har delats in i fyra grupper med allt större behov, befolkningen, äldre, individer med risk för fall och individer med risk för fallskador. Individens behov är avgörande för vilka insatser som ska göras och av vem.

En gemensam strategi- och handlingsplan för äldre är framtagen i samverkan med Region Jönköpings län och länets övriga kommuner. Målet är att åstadkomma ett systematiskt och preventivt arbetssätt där antalet fall ska minska. Kvalitetsregistret Senior Alert ska användas som ett stöd i detta arbete.

Hur verksamheten planeras

Kommunen har valt att bedriva det systematiska arbetet med fallprevention som en process. Arbetet med handlingsplanen ska ses som en process med kontinuerlig uppföljning, utvärdering och förbättring.

Räddningstjänsten har fått i uppgift av kommunstyrelsen att ta initiativet i processen. Övriga förvaltningar och Region Jönköpings län har varit inblandade i problembeskrivningen och förslagen till säkerhetsmål och prestationer.

Det övergripande målet i denna plan kommer att infogas i handlingsprogrammet för skydd mot olyckor när den revideras som ett säkerhetsmål. Handlingsprogrammet för trygghet och säkerhet antas av kommunfullmäktige och tillkännages bland annat via kommunens hemsida.

Handlingsplanens genomförande består i åtaganden som olika nämnder gör utifrån prestationer. Förverkligandet sker genom att åtagandena planeras i respektive förvaltnings verksamhetsplan och budget. Samordningen sker på tre olika plan. Den politiska nivån där kommunstyrelsens samordnande roll gentemot andra nämnder används även för detta handlingsprogram. Inom förvaltningschefgruppen läggs frågorna in i befintlig struktur.

En grupp med tjänstemän från de olika förvaltningarna står för den konkreta samordningen. Samverkan och samråd sker med statliga myndigheter, andra kommuner, intresseorganisationer och andra som arbetar med fallprevention.

Uppföljning av handlingsprogrammet ska ske årligen och avrapporteras till kommunstyrelsen. Räddningstjänsten är ansvarig för att sammanställa rapporten och ta in uppgifter från olika aktörer, däribland kommunens förvaltningar.

Redovisningen ska innehålla måluppfyllelse samt bedömning av förändrad riskbild eller ändrade skyddsnivåer.

Utvärdering av målen i handlingsplanen sker inför ny programperiod (vart fjärde år). Såväl säkerhetsmål och prestationer som kommunens organisation och planering för verksamheten ska utvärderas. Utvärderingen är underlag till ny nulägesanalys. Underlag till utvärderingen genereras fortlöpande. Utvärderingen i sin helhet redovisas i kommunstyrelsen.

Risk- och skyddsanalys

Företrädare för olika förvaltningar och Region Jönköpings län har gjort en helhetsbedömning av riskfaktorer för fall.

Varje faktor som påverkar skyddet har värderats. Ur analysen kan olika tänkbara satsningar för att öka skyddet fås fram. Skyddsanalysen vägs samman med sårbarhetsanalysen. Där risken är betydande och skyddet dåligt har åtgärder skrivits fram som förslag till förbättring/satsning.

Riskanalys

Analysen har visat att de risker som ger de allvarligaste personskadorna är fall orsakad av halka (både inomhus och utomhus) eller ojämn markyta. Andra risker som kan ge allvarliga personskador är gemensamma gång- och cykelvägar.

Skyddsanalys

Skyddet mot samhällsinriktade fallolyckor har bedömts för följande miljöer:

- Offentlig utomhusmiljö
- Offentlig inomhusmiljö

För skyddet som ska motverka fall genom halka både inomhus och utomhus finns ytterligare förbättringsområden.

Inom följande områden är det hög risk för fallskador och skyddet betraktas där som mindre bra.

Offentlig utomhusmiljö

- Snö, is och halka
- Nivåskillnader i den fysiska utomhusmiljön
- Hål, ojämnheter, brunnsgaller m.m.
- Trappor

Offentlig inomhusmiljö

- Trappor
- Halkrisk

Ansvar

Kommunstyrelsen har gett räddningstjänsten i uppdrag att samordna och följa upp kommunens arbete enligt *Lag (2003:778) om skydd mot olyckor*.

Uppdrag till politiska nämnder

Respektive nämnd och bolag som omnämns i under rubriken Satsningar ansvarar för prestationernas genomförande. Medel till satsningar belastar respektive förvaltnings budget.

Satsningar

Säkerhetsmål (S) och Prestationer (P)

De analyser som har genomförts visar på vilka risker som finns och hur skyddet ser ut för dessa. Efter beaktande av dessa faktorer har ett antal förslag till satsningar tagits fram för att minska fallolyckorna inom Jönköpings kommun. De föreslagna satsningarna har processats mellan berörda förvaltningar och Region Jönköpings län. Satsningarna presenteras i detta kapitel som säkerhetsmål och prestationer. Säkerhetsmål anger vilket tillstånd på skyddet kommunen vill uppnå i miljön. Prestationer anger de åtgärder kommunen genomför för att nå säkerhetsmålen.

Övergripande mål

Följande mål gäller övergripande med tillägg för de satsningar som beskrivs under respektive område nedan. Prestationer ska genomföras inom respektive nämnds ansvar så att säkerhetsmålet uppfylls.

Offentlig utomhusmiljö

Säkerhetsmål - offentlig utomhusmiljö

Den fysiska utomhusmiljön ska utformas så att fallolyckor förhindras.

Prestation – offentlig utomhusmiljö

- Prioritering vid halkbekämpning
- Förbättra och anpassa underlaget på gång- och cykelvägar och i passager
- Förbättra och anpassa belysningen på gång- och cykelvägar och i passager
- Minska nivåskillnader och ojämnheter i den offentliga utomhusmiljön
- Se till att det finns kontrastmarkeringar vid trappor och nivåskillnader i markplan
- Se till att det finns kontrastmarkeringar vid kollektivtrafikens hållplatser
- Arbeta fram en gångplan

Ansvar: Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden

Medverkande: Jönköping Energi Nät AB

Offentlig inomhusmiljö

Säkerhetsmål – offentlig inomhusmiljö

Den offentliga inomhusmiljön ska utformas så att fallolyckor förhindras.

Prestation – offentlig inomhusmiljö

- Förbättra och anpassa belysningen
- Förbättra kontrast- och varningsmarkeringar
- Anpassa ledstänger efter gällande föreskrifter
- Förbättra och anpassa skyltning
- Följa gällande regelverk för tillgänglighet

Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden

Medverkande: Kommunala bostadsbolag

Befolkning

Säkerhetsmål-befolkning

Minska antalet fall och fallskador hos den äldre befolkningen samt personer med funktionshinder.

Prestation- befolkning

- Intensifiera arbetet med att erbjuda riskbedömningar och åtgärder för medborgare i särskilt och ordinärt boende, som ett led i förebyggande arbete.
- Arbeta fram samverkansrutiner mellan kommunen och Region Jönköpings län för det fallförebyggande arbetet i ordinärt boende.
- Utveckla det förebyggande arbetet gällande fall och fallskador för äldre och funktionshindrade.

Ansvar: Äldre- och socialnämnden

Medverkande: Region Jönköping



**JÖNKÖPINGS
KOMMUN**

Ljuset vid Vättern